

Nr 104.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1953/54 till avlöningar vid blind- och dövskolorna; given Stockholms slott den 6 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Ivar Persson.

Propositionens huvudsakliga innehåll:

I propositionen äskas för budgetåret 1953/54 anslag till avlöningar vid läroanstalterna för blinda, vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte samt skolorna för döva. Beträffande blindundervisningen föreslås utökning från och med läsåret 1954/55 av den regelmässiga skolplikts-tiden från tio till elva år för att möjliggöra ett åttonde teoretiskt skolår före övergången till den avslutande treåriga yrkesutbildningen. Föreslagna anslagsökningar är till större delen av automatisk natur. Under anslaget till avlöningar vid dövskolorna behandlas bland annat frågan om behovet av personal vid den statliga förskolan för döva i Boden, vilken beräknas träda i verksamhet hösten 1953.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, följande.

I årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, har Kungl. Maj:t under punkterna 263, 265 och 272 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna

till Läroanstalter för blinda: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor,

till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar ett förslagsanslag av 590 000 kronor samt

till Skolor för döva: Avlöningar ett förslagsanslag av 3 400 000 kronor.

Jag anhåller nu att få ånyo anmäla dessa anslagsfrågor.

1. Läroanstalter för blinda: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	651 000	780 179
1952/53 (statsliggaren s. 662)	797 000	
1953/54 (förslag)	945 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 175 000 kronor enligt följande sammanställning.

	Ökning
1. Återbesättande av en vakant ordinarie lärartjänst i kunskapsämne i Ca 23 vid institutet och förskolan å Tomtebodas	14 772
2. Återbesättande av en vakant ordinarie arbetslärartjänst i Ca 19 vid Tomtebodainstitutet	552
3. Ordinariesättning av en lärarinnetjänst i hushållsgöromål i Ca 19 (nu i Ce 18) vid Tomtebodainstitutet	552
4. Utökad undervisning för en gymnastiklärare vid Tomtebodainstitutet till 23 veckotimmar (nu 17 veckotimmar)	2 791
5. Inrättande av en tjänst som biträdande husmoder i Ce 14 vid Tomtebodainstitutet	9 684

	Ökning
6. Inrättande av 3 nya vårdarinetjänster i Ce 9 vid Tomtebodainstitutet	23 688
7. Timlärartimmar i kunskapsämne och i pianostämning	5 800
8. Inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Cf 4 vid Tomtebodainstitutet	6 072
9. Höjning av rörligt tillägg åt nuvarande personal	105 000
10. Arvode för föreläsningar i affärsadministration och försäljningsteknik vid hantverksskolan i Kristinehamn	200
11. Höjning av arvoden åt läkare (nu 5 400)	900
12. Höjning av arvode åt skolsköterska vid Kristinehamnsskolan (nu 600)	500
13. Höjning av arvoden åt tandläkare (nu 6 100)	4 170
Summa ökning kronor	174 681

I ärendet har *statskontoret* avgivit yttrande.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande

1. Personalförteckningen upptar för Tomtebodainstitutet tio ordinarie lärartjänster i kunskapsämne. En av dessa hålles vakant och är ersatt av en extra lärartjänst. *Direktionen* anhåller liksom föregående år att få utöka undervisningen med ett åttonde teoretiskt skolår och i samband därmed att få tillsätta den vakanta ordinarie tjänsten. Den nuvarande extra tjänsten skulle bibehållas. *Överstyrelsen* tillstyrker förslaget och framhåller, att de blinda ungdomarna i Sverige beträffande utbildningsmöjligheter är sämre ställda än sina lyteskamrater i flertalet andra europeiska länder. I fråga om praktiska yrken utgör blindheten ofta ett svårt handikap, medan däremot förutsättningarna för teoretiska studier icke nämnvärt påverkas av lytet. I länder med ett större antal blinda, där underlaget kan anses räcka till för upprättandet av särskilda blindskolor även på realskole- och gymnasiestadiet, är dylika skolor vanliga. I Sverige kan det visserligen ej bli fråga om att utbygga blindundervisningen i motsvarande grad, men i likhet med *direktionen* anser *överstyrelsen* det vara synnerligen angeläget, att blindundervisningen åtminstone erhåller samma standardförbättring som den allmänna folkskolan. *Statskontoret* anser sig icke kunna tillstyrka förslaget.

4. *Överstyrelsen* framhåller, att de nuvarande fyra undervisningsavdelningarna i gymnastik vid Tomtebodainstitutet är alltför stora för att undervisningen i gymnastik skall bli effektiv. En förutsättning för att de blinda i större utsträckning skall kunna inplaceras i yrkeslivet tillsammans med seende arbetare är, att de redan under barndomsåren får bästa möjliga träning att på egen hand förflytta sig och även i andra avseenden reda sig bland de seende. En väl tillrättalagd gymnastikundervisning kan ge de blinda en ovärderlig hjälp härutinnan. *Statskontoret* har ej funnit anledning till erinran mot förslaget.

5. *Överstyrelsen* framhåller, att husmoderns arbete är av största betydelse för trevnaden vid internatskolorna. Beträffande dövskolorna har vid flera tillfällen framförts klagomål över internatens påfallande brister i fråga om elevernas personliga omvårdnad. Utan tvivel beror detta till en del på husmödrarnas alltför stora arbetsbörda. *Överstyrelsen* föreslår, att bi-

trädande husmödrar anställas vid Tomtebodainstitutet och de större dövskolinternaten. *Statskontoret* avstyrker förslaget.

6. För budgetåret 1951/52 begärde *överstyrelsen* fem nya vårdarinnetjänster vid Tomtebodainstitutet. Vid institutet var då nio vårdarinnor anställda. Barnantalet utgjorde i förskolan 44 och i institutet 82. Överstyrelsen framhöll, att antalet vårdarinnor var otillräckligt, varför städpersonalen vissa tider måst anlitas; vårdarinnornas tid var strängt upptagen med rutinmässigt arbete och de hade föga tid för fostrande uppgifter. Därefter har beviljats två vårdarinnetjänster av de fem begärda. *Statskontoret* avstyrker bifall till framställningen.

7. För Växjöskolan beräknar *överstyrelsen* 10 veckotimmar i kunskapsämne, avsedda bland annat för undervisning i modersmålet för diktafonskrivare. Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen har det befunnits önskvärt att vid Kristinehamnsskolan pröva utbildning på ett nytt arbetsområde, nämligen pianostämning. För ändamålet beräknar *överstyrelsen* 5 veckotimmar. *Statskontoret* har ej funnit anledning till erinran mot förslaget.

8. Till biträdes hjälp på expeditionen vid Tomtebodainstitutet är ej särskilda anslagsmedel anvisade. *Överstyrelsen* framhåller, att rektor själv måste utföra mycket arbete av skrivbiträdesnatur, varigenom rektors mera kvalificerade pedagogiska och administrativa uppgifter får stå tillbaka. *Överstyrelsen* anser ett omedelbart behov föreligga av ett heltidstjänstgörande kontorsbiträde å läroanstaltens expedition. *Statskontoret* föreslår, att 1 700 kronor anvisas till skrivhjälp på expeditionen.

11. Med hänsyn till de allmänna löneförhöjningarna finner *överstyrelsen* skäligt, att skolläkararvodena höjes. Det har visat sig allt svårare att erhalla skolläkare och arbetet inom skolhälsovården har ökat betydligt, icke minst med hänsyn till de mentalhygieniska uppgifterna. *Statskontoret* föreslår oförändrad medelsanvisning.

13. *Överstyrelsen* framhåller, att det visat sig allt svårare att erhalla tandläkare med nuvarande arvoden, som varierar mellan 11 kronor och 12 kronor 90 öre per timme alltefter ortsgrupp. Sveriges tandläkarförbund yrkar på timarvoden från 18 kronor i lägsta ortsgruppen med en kronas ökning i varje ortsgrupp till 22 kronor i högsta ortsgruppen.

Departementschefen. Inledningsvis vill jag såväl beträffande förevarande anslag som i anslutning till de två följande anslagen erinra om att 1941 års lärlönesakkunniga den 14 juni 1952 avgivit utredning och förslag angående reglering av tjänstgörings- och avlöningsförhållandena för vissa lärare vid läroanstalter för blinda och döva. Jag är emellertid icke beredd att nu framlägga förslag i de hänseenden, som omfattas av denna utredning. Med hänsyn därtill torde skolöverstyrelsens under p. 2 och 3 framförda förslag ej böra prövas i förevarande sammanhang.

Blint barn är enligt nu gällande bestämmelser skolpliktigt under tio år från dess intagning i förskolan eller, om barnet utan att genomgå förskolan intages i institutet, under åtta år från intagningen där. I särskilda fall må dock skolpliktstiden avkortas eller förlängas; förlängning kan ske med högst ett år. I förskolan intages barnet det år, varunder det fyller sju år. Förskolan omfattar fyra klasser med en lärokurs beräknad till fyra år. Insti-

tutet omfattar sex klasser. Lärokursen är där beräknad till sex år för de lärjungar, som genomgått förskolan, och till åtta år för övriga elever. För lärjungar, som överflyttas från institutet till hantverksskola gäller med avseende å lärokursens omfattning samma bestämmelser som vid institutet. I hantverksskolorna, vilkas lärokurs är treårig, intages huvudsakligen s. k. nyblinda, vilka ej tidigare erhållit särskild blindundervisning. Vid institutet är de tre sista åren uteslutande avsedda för yrkesutbildning. Detta medför att ett kunskapsmått, vilket enligt blindstadgan skall vara jämförligt med folkskolans, skall bibringas eleverna inom loppet av de sju år, som den teoretiska undervisningen omfattar. Att kunskapsmättet under denna tid i regel icke hinner upp till den sjuåriga folkskolans standard framstår som uppenbart med tanke på den komplikation för undervisningen, som elevernas lyte utgör. Jag finner starka skäl föreligga för att, såsom skolöverstyrelsen förordat (p. 1), den teoretiska skolundervisningen för de blinda barnen utökas med ett åttonde skolår. Denna från olika synpunkter angelägna standardförbättring av blindundervisningen medför alltså en utökning av den regelmässiga skolpliktstiden till elva år, varav de tre sista liksom nu kommer att omfatta yrkesundervisning. Då enligt vad jag inhämtat ny undervisningsplan m. m. emellertid ej kan iordningställas för tillämpning redan från och med nästa läsår, föreslår jag, att nu fattas beslut om införande av ett åttonde teoretiskt skolår för de blinda barnen från och med läsåret 1954/55. Frågan om härav föranledd ökning i medelsbehovet m. m. bör upptagas till närmare granskning vid behandlingen av anslagsäskandena för budgetåret 1954/55.

För en förbättring av gymnastikundervisningen vid Tomtebodainstitutet bör under icke-ordinarieposten i enlighet med överstyrelsens förslag (p. 4) beräknas medel till ytterligare 6 veckotimmars undervisning för en gymnastiklärare. Överstyrelsens framställning om inrättande av en tjänst som biträdande husmoder vid Tomtebodainstitutet (p. 5) kan jag ej tillstyrka. Däremot anser jag mig böra föreslå, att vid institutet inrättas ytterligare två vårdarinnetjänster i Ce 9 (p. 6) för att eleverna skall få en bättre personlig omvårdnad och fostran.

I syfte att de blinda kvinnornas möjligheter att få anställning i kontorsarbete skall ökas, bör i enlighet med överstyrelsens förslag (p. 7) beräknas medel för 10 timlärartimmar i kunskapsämne vid Växjöskolan, där särskild lärartjänst i kunskapsämne ej finnes. Förslaget om anordnande av utbildning i pianostämning vid Kristinehamnsskolan är likaså beaktansvärt; jag tillstyrker att för ändamålet beräknas medel till 5 veckotimmar. Med hänsyn till vad som anförts rörande omfattningen av expeditjonsarbetet vid Tomtebodainstitutet (p. 8) anser jag mig böra biträda överstyrelsens förslag om inrättande vid institutet av en tjänst som kontorsbiträde i den reglerade befordringsgången.

Jag tillstyrker vidare, att till arvode för föreläsningar i affärsadministr-

ration och försäljningsteknik vid Kristinehamnsskolan (p. 10) beräknas ett belopp av 200 kronor. Anslagsmedlen till arvoden åt läkare (p. 11) har för innevarande budgetår höjts från 4 500 till 5 400 kronor. Jag är ej beredd att förorda en ytterligare höjning av dessa anslagsmedel, liksom jag ej heller anser mig böra tillstyrka någon höjning av skolsköterskearvudet vid Kristinehamnsskolan (p. 12), vilket för innevarande budgetår höjts från 500 till 600 kronor. Beredningen av frågan om höjning av arvoden åt tandläkare vid blindskolorna m. fl. läroanstalter har ännu icke slutförts. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att senare bestämma arvodenas storlek. Jag beräknar nu ingen höjning av delposten till tandläkararvoden vid blindskolorna (p. 13). Om det nuvarande beloppet ej skulle förslå, torde Kungl. Maj:t få medge erforderligt överskridande av arvodesposten. Det ur arvodesposten utgående arvudet till kamrerar- och sekreterargöromålsens bestridande vid Tomtebodainstitutet synes skäligen böra höjas från 3 300 till 3 600 kronor.

Ökat medelsbehov under anslaget föranledes slutligen av 1952 års riksdags beslut i anledning av propositionerna 1952:107 och 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. samt av det rörliga tilläggets höjning.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit och med hänsyn tagen till nyss berörda automatiska utgiftsökningar, beräknar jag hela anslaget till 945 000 kronor, med den fördelning på olika poster, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Detta innebär en anslagshöjning med 148 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna att skolpliktstiden för blinda barn från och med läsåret 1954/55 utökas med ett åttonde teoretiskt skolår;
- b) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	361 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	17 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	259 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	307 000
<u>Summa kronor</u>	945 000

c) till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 945 000 kronor.

2. Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	415 000	523 638
1952/53 (statsliggaren s. 666)	509 000	
1953/54 (förslag)	607 000	

Skolöverstyrelsen beräknar för nästa budgetår en höjning av anslaget med 77 500 kronor. Härav utgör 500 kronor merkostnad för föreslagen uppflyttning av husmoderstjänsten från Ca 16 till Ca 17, medan återstoden avser ökat rörligt tillägg åt nuvarande personal. Beträffande husmoderstjänsten framhåller överstyrelsen, att vid senaste löne reglering övriga ordinarie husmödrar vid blind- och dövskolorna inplacerats i Ca 17.

Departementschefen. Den nuvarande löneställningen för husmoderstjänsterna vid blind- och dövanstalterna har fastställts av 1951 års riksdag i anledning av förslag i propositionen 1951:227. Någon ytterligare lönegradsuppflyttning av här ifrågakvarande husmoderstjänst anser jag mig icke böra förorda.

I fråga om arvoden åt tandläkare torde böra gälla detsamma, som jag under föregående punkt anfört och föreslagit beträffande motsvarande arvoden vid läroanstalterna för blinda.

En automatisk ökning av medelsbehovet under anslaget föranledes av 1952 års riksdags beslut i anledning av propositionerna 1952:107 och 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. samt vidare av det rörliga tilläggets höjning. Jag beräknar hela avlöningsanslaget till 607 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 98 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	120 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	11 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	270 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	204 900
	<hr/>
Summa kronor	607 000

b) till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: Avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 607 000 kronor.

3. Skolor för döva: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	2 248 000	2 815 850
1952/53 (statsliggaren s. 669)	2 754 000	
1953/54 (förslag)	3 294 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 601 400 kronor enligt följande sammanställning.

	Ökning eller minskning
1. Uppflyttning av rektorstjänsten vid Växjöskolan från Cb 6 till Cb 7	+ 756
2. Uppflyttning av 16 kunskapslärartjänster vid Manillaskolan från Ca 23 och Ce 22 till respektive Ca 24 och Ce 23	+ 14 832
3. Inrättande av en extra lärartjänst i kunskapsämne i Cg 20 vid Manillaskolan	+ 12 420
4. Ordinariesättning av en e. o. lärartjänst i gymnastik med lek och idrott vid Växjöskolan (från Ce 20 till Ca 21) ..	+ 624
5. Ordinariesättning av en extra arbetslärartjänst i sömnad vid Växjöskolan (från Cg 16 till Ca 19), en e. o. arbetslärartjänst i läderslöjd och skomakeri vid Manillaskolan (från Ce 14 till Ca 15), en e. o. slöjdläroinnetjänst vid Härnösandskolan (från Ce 14 till Ca 15), en e. o. rättartjänst vid Mogårdsanstalten (från Ce 16 till Ca 16) och en e. o. trädgårdsmästartjänst vid Mogårdsanstalten (från Ce 14 till Ca 14)	+ 2 076
6. Uppflyttning av vaktmästartjänsten vid Manillaskolan från Ca 11 till Ca 12	+ 408
7. Höjning av arvoden åt läkare (nu 17 900)	+ 3 560
8. Höjning av arvoden åt tandläkare (nu 20 840)	+ 15 160
9. Uppflyttning av två biträdande lärartjänster från Ce 16 till Ce 18	+ 888
10. Ytterligare 4 veckotimmar i gymnastik med lek och idrott vid skolan i Lund	+ 1 525
11. Inrättande av en tjänst som biträdande husmoder i Ce 14 vid var och en av skolorna å Manilla, i Lund, Vänersborg och Härnösand samt vid Mogårdsanstalten	+ 45 732
12. Inrättande av en e. o. arbetsledartjänst i vävning i Ce 10 vid Mogårdsanstalten samt förändring av en e. o. ekonomi-biträdestjänst i Ce 6 vid anstalten till e. o. arbetsledartjänst i sömnad i Ce 10	+ 7 992
13. Inrättande av fem e. o. vårdarinnetjänster i Ce 9	+ 37 296

14. Inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Cg 4 vid Manilla-skolan med indragning av nu till skolan utgående arvode å 5 000 kronor till skriv- och bokföringshjälp m. m.; ytterligare 500 kronor i arvode till skriv- och bokföringshjälp vid Växjöskolan	+ 1 572
15. 13 timlärartimmar i musik vid Örebro skolan	+ 8 763
16. Indragning av en ekonomibiträdestjänst i Cg 4 vid Vänersborgsskolan	— 5 600
17. Förskolan i Boden:	
arvode till läkare	720
arvode till tandläkare	720
arvode till sjuksköterska	600
arvode till skriv- och bokföringshjälp	960
1 föreståndarinna	Ce 22
3 biträdande lärarinnor	Ce 17
1 husmoder	Ce 14
5 vårdarinnor	Ce 9
2 ekonomibiträden	Ce 4
	+106 692
18. Højning av rörligt tillägg åt nuvarande personal	+345 500
	<hr/>
	Summa ökning kronor 600 196

I ärendet har *statskontoret* avgivit yttrande.

Skolöverstyrelsen erinrar inledningsvis om att den av riksdagen beslutade omläggningen av fortsättningsskolan för döva ynglingar skall träda i kraft fr. o. m. budgetåret 1953/54. Beslutet innebär följande reformer: *dels* ändring från nuvarande obligatorisk 4-årig respektive 3-årig fortsättningsskola till 2-årig obligatorisk fortsättningsskola och därpå 2-årig frivillig utbildning vid fortsättningsskolan, *dels* försöksvis anordnad utbildning vid verkstadsskolor i Göteborg av en grupp om ungefär tolv elever från Vänersborgsskolan. Överstyrelsen anser sig icke för närvarande kunna överblicka, i vilken utsträckning elever i andra klassen vårterminen 1953 kommer att fortsätta i den frivilliga utbildningen höstterminen 1953, och räknar icke nu med någon inskränkning av personalbehovet för skolan i Vänersborg budgetåret 1953/54. Överstyrelsen kommer att närmare pröva detta behov, då det gäller anställning av icke-ordinarie personal för nämnda år. Med hänsyn till betydelsen av att elevgruppen i Göteborg får någon undervisning i fortsättningsskolans läroämnen av dövpedagog, föreslår överstyrelsen, att en av lärarna vid Vänersborgsskolan en dag i veckan eller varannan vecka skall undervisa gruppen i Göteborg. Kostnaden för lärarens resor bör enligt överstyrelsen utgå ur anslagsposten till reseersättningar i omkostnadsstaten.

Beträffande förslagen under p. 7, 8, 11 och 13 anför skolöverstyrelsen i huvudsak samma motivering som för motsvarande förslag under blindskolornas avlöningsanslag.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare bland annat följande.

3. *Överstyrelsen* anför, att de elever vid dövlararseminariet å Manilla, som utbildas till förskollärarinnor, sysselsättes med barnen i Manillaskolans lägsta klasser, varjämte de hospiterar vid förskolorna i Stockholm och Göteborg. Denna anordning är icke tillfredsställande. För att utbildningen skall bli fullgod, är det nödvändigt, att seminarieeleverna dagligen får följa arbetet med döva småbarn jämsides med den teoretiska seminarieundervisningen. *Överstyrelsen* föreslår därför i enlighet med framställning av seminarieföreståndaren, att vid seminariet försöksvis anordnas en mindre förskola såsom övningskola för ifrågavarande seminarieelever. Förskolan skulle omfatta 6—8 barn i åldern 3—6 år. Undervisningen skulle ombesörjas av en särskild dövlarare med biträde av lärarinneeleverna. För ändamålet erfordras således en ny lärartjänst i kunskapsämne. I övrigt blir kostnaden för förskolan obetydlig; barnen skulle bo i sina hem i Stockholm. *Överstyrelsen* framhåller, att anordningen är värdefull även med hänsyn till den övriga dövlararutbildningen. *Statskontoret* anser sig icke kunna tillstyrka förslaget.

4. *Överstyrelsen* framhåller, att gymnastiklärartjänsten vid Växjöskolan, i vilken tjänst ingår 24 veckotimmar vid dövskolan, utan svårighet torde kunna förenas med fyllnadstjänstgöring vid annan läroanstalt i staden. *Statskontoret* avstyrker bifall till framställningen.

10. *Överstyrelsen* återoppar departementschefens uttalande i propositionen 1952:103 s. 10, att vid dövskolinternaten ökad tid bör anslås till gymnastik, lek, sport och rytmik. *Statskontoret* har ej funnit anledning till erinran mot förslaget.

12. *Överstyrelsen* anför, att de ifrågavarande två arbetsledarna är avsedda för de omkring 30 kvinnliga skyddslingar i arbetshemmet, som dagligen skall sysselsättas i arbetssalarna. Ledarna i slöjd och vävning inom sinnesslövråden arbetar med betydligt mindre grupper. Klientelet å Mogård är avsevärt svårare att handskas med, enär skyddslingarna förutom dövheten har annat lyte, ofta sinnesslöhet. *Överstyrelsen* erinrar om att för handledningen av de manliga skyddslingarna i arbetshemmet finnes ett flertal befattningshavare. *Statskontoret* anser sig icke kunna biträda förslaget.

14. *Överstyrelsen* framhåller att Manillaskolan i fråga om arbetsbelastningen å rektorexpeditionen intar en särställning i förhållande till övriga dövskolor. Dövlararseminariets alltjämt växande uppgifter medför ökat skrivarbete, samtidigt som de givetvis kräver mer arbete från rektors sida i andra avseenden. Sedan gammalt intar Manillaskolan en central ställning inom dövundervisningsväsendet och på grund därav tillkommer en del extra arbete med besvarande av skrivelser och förfrågningar. *Statskontoret* avstyrker bifall till framställningen beträffande Manillaskolan men har ej framställt erinran mot den föreslagna höjningen beträffande Växjöskolan.

15. *Överstyrelsen* anför, att vid Örebroskolan under senare år med gott resultat bedrivits försöksundervisning i musik. Undervisningen, som omfattar sång, rytmorkester och instrumentalmusik, utvecklar elevernas sinne för rytm och inverkar förmånligt bland annat på deras talförmåga. En lärare i kunskapsämne har ombesörjt undervisningen, som hittills kunnat pågå endast i liten skala. För att samtliga elever skall kunna deltaga beräknas 13 veckotimmar, med arvode enligt TC 20 eller 18. *Statskontoret* har ej annan erinran mot förslaget än att kostnaden rätteligen bör beräknas till i runt tal 5 000 kronor.

17. Förskolan för döva i Boden beräknas kunna träda i verksamhet hösten 1953. *Överstyrelsen* har i yttrande den 9 november 1948 över 1945 års dövstumutrednings betänkande framlagt förslag till avlöningsstat för förskolan, slutande på 72 000 kronor. Härei ingick kostnader för löner åt en föreståndarinna i Ce 22, 3 biträdande lärarinnor i Ce 17, en husmoder i Ce 9, 5 vårdarinnor i Ce 7 och 2 ekonomibiträden i Ce 3 samt för arvoden åt läkare, tandläkare, sjuksköterska och skriv- och bokföringshjälp. Med hänsyn till genomförda löneförbättringar för vissa befattningshavare vid skolorna för döva, tillhörande motsvarande kategorier, föreslår *överstyrelsen* nu följande ändrade löneplacering: husmoder Ce 14, vårdarinna Ce 9 och ekonomibiträde Ce 4. På grund av stegrade levnadskostnader bör arvoden höjas. *Statskontoret* framhåller, att det av departementschefens uttalande i propositionen 1951: 65 s. 20 i anslutning till frågan om uppriktande av förskolan framgår, att storleken av den förordade vårdpersonalen ansågs kunna reduceras. *Statskontoret* föreslår följande personalorganisation vid förskolan: en föreståndarinna i Ce 17, en biträdande lärare i Ce 15, en husmoder i Ce 14, två vårdarinnor i Ce 9 och två ekonomibiträden i Ce 4.

I detta sammanhang ber jag att få anmäla en särskild framställning av *skolöverstyrelsen* rörande tjänstgöringen för läraren i kunskapsämne vid Manillaskolan E. Fitinghoff. *Överstyrelsen* anför i denna fråga huvudsakligen följande.

Fitinghoff, som är född 1904, åtnjuter sedan 1944 tjänstledighet på grund av sjukdom (lungtuberkulos). Då Fitinghoff ej kan erhålla sjukpension, därest han kan placeras i annan statlig tjänst, har möjligheterna att bereda honom annat arbete undersökts. Undersökningen har gett vid handen att Fitinghoff skulle kunna sysselsättas med huvudsakligen följande, för dövundervisningen i landet värdefulla uppgifter, nämligen ledning av korrespondensundervisning för döva samt uppgifter i samband med anskaffande av tidsenlig och rationell undervisnings- och arbetsmateriel för dövskolorna, såsom framställning av fotoserier och dylikt för åskådningsundervisning och undersökningar rörande möjligheterna att i dövskolorna utnyttja inom andra undervisningsgrenar använd undervisningsmateriel m. m.

Under hänvisning härtill hemställer *överstyrelsen*, att Fitinghoff med bibehållande av sin ställning som ordinarie lärare i kunskapsämne vid Manillaskolan befrias från undervisningsskyldighet för att i stället fullgöra de av *överstyrelsen* föreslagna arbetsuppgifterna.

Statskontoret anför, att det möter vissa svårigheter att finna en tjänst, till vilken Fitinghoff nu skulle kunna omplaceras. Vid sådant förhållande torde enligt ämbetsverkets mening övervägande skäl tala för att i personalförteckningen för skolorna för döva under rubriken »Tjänstemän å övergångsstat» tillfälligt uppföres en tjänst som lärare i kunskapsämne, till vilken Fitinghoff bör förflyttas, med de av *överstyrelsen* angivna, särskilda arbetsuppgifterna. Samtidigt bör en å ordinarie stat uppförd tjänst som lärare i kunskapsämne indragas och för undervisningen i stället utnyttjas

icke-ordinarie lärarkrafter. Frågan om befattningens bibehållande å övergångsstat anser statskontoret böra omprövas efter förslagsvis två år.

Departementschefen. Med anledning av skolöverstyrelsens förslag till anordnande av dövundervisning för den elevgrupp från Vänersborgsskolan, som skall yrkesutbildas i Göteborg, får jag erinra om att jag i propositionen 1952:103 (s. 29) vid framläggandet av förslag till denna försöksvis anordnade yrkesutbildning ställde mig tvekande till frågan, om en särskild dövpedagog borde anställas för gruppen. Vad överstyrelsen nu föreslagit i syfte att tillgodose dessa elevers behov av särskild dövundervisning har icke givit mig anledning till erinran.

Med hänsyn till vad jag inledningsvis anfört under blindskolornas avlöningsanslag, torde överstyrelsens beträffande här förevarande anslag under p. 5 framförda förslag om ordinariesättning av vissa tjänster icke nu böra upptagas till prövning. Ej heller är jag beredd att i detta sammanhang pröva överstyrelsens förslag under p. 1, 2, 6 och 9 beträffande ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster. Vad gäller överstyrelsens särskilda framställning rörande kunskapsläraren E. Fitinghoffs tjänstgöring ansluter jag mig till vad statskontoret anfört. För ändamålet bör alltså å övergångsstat uppföras en ordinarie tjänst som lärare i kunskapsämne i Ca 23, samtidigt som en dylik tjänst å ordinarie stat torde böra indragas och medel, motsvarande avlöning åt en icke-ordinarie lärare i kunskapsämne, beräknas under icke-ordinarieposten.

Beträffande förslaget om att inrätta en extra tjänst som lärare i kunskapsämne i Cg 20 vid Manillaskolan för anordnande av en mindre förskola där (p. 3), får jag erinra om att Kungl. Maj:t den 19 december 1952 förklarat hinder icke möta för att högst sju av eleverna i Hörselfrämjandets förskola för döva småbarn vårterminen 1953 undervisas i lokal inom Manillaskolan för att tjäna som övningsklass för dövlararseminariet. Undervisningen i övningsklassen får enligt Kungl. Maj:ts medgivande bestri- das av en extra ordinarie lärarinna i kunskapsämne vid dövskolan under förutsättning att denna lärarinna under samma tid åvilande undervisningsskyldighet i dövskolan utan kostnad för statsverket fullgöres av annan examinerad dövlarare. Tillgång till en dylik övningsklass torde vara av obestridligt värde främst för den vid dövlararseminariet anordnade utbildningen av förskollärarytor men jämväl för den övriga lärarutbildning, som sker vid seminariet. Jag vill därtill framhålla, att anordningen synes betydelsefull även när det gäller att få erfarenheter av en såsom externat anordnad förskola för döva barn. För att ifrågavarande övningsundervisning skall kunna bedrivas på ett från angivna olika synpunkter effektivt sätt, anser jag mig böra tillstyrka överstyrelsens förslag om inrättande vid Manillaskolan av en extra lärartjänst i kunskapsämne i Cg 20.

Mot överstyrelsens förslag om ordinariesättning och därmed uppflytt-

ning från Ce 20 till Ca 21 av en extra ordinarie gymnastiklärartjänst vid Växjöskolan (p. 4) har jag intet att erinra.

Anslagsmedlen till arvoden åt läkare (p. 7) har för innevarande budgetår höjts från 14 900 till 17 900 kronor. Jag är ej beredd att nu tillstyrka en ytterligare höjning av dessa anslagsmedel. Under åberopande av vad jag anfört rörande arvoden åt tandläkare vid blindskolorna föreslår jag, att delposten till tandläkararvoden vid dövskolorna (p. 8) nu upptages med oförändrat belopp. Kungl. Maj:t torde få medgiva överskridande av delposten, därest så visar sig erforderligt.

I enlighet med överstyrelsens förslag tillstyrker jag, att medel beräknas till ytterligare 4 veckotimmars undervisning å en icke-ordinarie gymnastiklärartjänst vid dövskolan i Lund (p. 10) samt till 13 timlärartimmar för utvidgning av den försöksvis anordnade musikundervisningen vid specialskolan för tal- och hörselskadade i Örebro (p. 15).

Jag är ej heller beträffande dövskolorna beredd att tillstyrka inrättande av tjänster som biträdande husmödrar (p. 11). Däremot anser jag, att det är angeläget med en utökning av vårdarinnepersonalen (p. 13) även vid dessa skolor. Överstyrelsen föreslog för budgetåret 1950/51, att denna personal skulle förstärkas med 13 nya tjänster. Av dessa har därefter 8 inrättats. För egen del anser jag mig nu böra föreslå inrättande av ytterligare 3 vårdarinnetjänster i Ce 9. Skolöverstyrelsens önskemål om två arbetsledare för handledningen av de kvinnliga skyddslingarna i arbetshemmet å Mogård (p. 12) har i viss mån tillgodosetts genom att riksdagen i anledning av proposition 1952: 241 beslutit om uppflyttning av två ekonomibiträden i Ce 6 vid Mogårdshemmet till sömmerskor i Ce 9. Vad som anförts i den nu föreliggande framställningen anser jag dock utgöra skäl för inrättande av ytterligare en sömmersketjänst i Ce 9 vid Mogårdsanstalten.

I det föregående har jag under blindskolornas avlöningsanslag föreslagit inrättande av en kontorsbiträdestjänst i den reglerade befordringsgången för expeditionsgöromålen vid Tomtebodainstitutet. En dylik tjänst bör enligt min mening inrättas även vid dövskolan å Manilla, varför jag biträder överstyrelsens härom framställda förslag (p. 14). Samtidigt bör till skolan nu utgående arvode om 5 000 kronor till skriv- och bokföringshjälp m. m. indragas. Å andra sidan torde i enlighet med överstyrelsens förslag motsvarande arvode vid Växjöskolan böra ökas med 500 kronor. Minskningen av delposten till arvoden till skriv- och bokföringshjälp m. m. bör således beräknas till sammanlagt 4 500 kronor. Såsom överstyrelsen föreslagit bör en ekonomibiträddestjänst i Cg 4 vid Vänersborgsskolan (p. 16) indragas.

Vad gäller den statliga förskolan i Boden (p. 17), vilken är dimensionerad för omkring 25 barn, räknade 1945 års dövstumutredning i sitt förslag till utbyggande av förskolororganisationen för döva (SOU 1947: 64, s. 76)

med ett personalbehov vid en förskola i övre Norrland av 9 befattningshavare för 25—27 barn. Skolöverstyrelsen räknar nu liksom tidigare i sitt yttrande över dövstumutredningens betänkande med en personal, omfattande en föreståndarinna, tre biträdande lärarinnor, en husmoder, fem vårdarinnor och två ekonomibiträden, eller sammanlagt tolv befattningshavare. Statskontoret har för sin del föreslagit en mera begränsad personaluppsättning, omfattande en föreståndarinna, en biträdande lärare, en husmoder, två vårdarinnor och två ekonomibiträden, eller sammanlagt sju befattningshavare. För egen del får jag till en början erinra om att departementschefen i propositionen 1951: 65 s. 20 i fråga om den blivande förskolans personal och de årliga driftkostnaderna framhöll, att det måhända kunde finnas ofrånkomligt att reducera åtminstone den av överstyrelsen föreslagna vårdpersonalens storlek. I förhållande till elevantalet bleve personalorganisationen ändock mycket stor, vilket emellertid syntes oundvikligt, om resultat av värde skulle uppnås vid skolan. Departementschefen framhöll även, att, om de döva genom skolutbildningen kunde uppnå i det närmaste samma förstånds- och kunskapsnivå som om de haft normal hörsel, de stora utgifterna för undervisningen vore motiverade både med hänsyn till de döva och från samhällets synpunkt.

Mot bakgrund av vad sålunda tidigare förekommit i denna fråga och med beaktande av att den såsom ett försök bedrivna verksamheten vid förskolan i Boden syftar till att erfarenheter skall vinnas bland annat rörande personalbehovet inom en allmän förskolorganisation för döva, anser jag mig nu böra föreslå följande personal för förskolan i Boden, nämligen en föreståndarinna, två förskollärlärlarinnor, en husmoder, fyra vårdarinnor och två ekonomibiträden, alltså sammanlagt tio befattningshavare. För behörighet till föreståndarinnetjänsten bör med avseende å avlagda kunskapsprov krävas samma utbildning, som nu gäller för biträdande lärare vid barndomsskola för döva, nämligen småskollärlärlarexamen eller därmed jämförlig examen samt tvåårig utbildning vid dövslärlärlarseminariet. Jag föreslår, att föreståndarinnetjänsten placeras i lönegrad Ce 19. För behörighet till förskollärlärlarinnetjänsterna bör krävas småskollärlärlarexamen eller därmed jämförlig examen samt den nuvarande ettåriga förskollärlärlarinneutbildningen vid dövslärlärlarseminariet. För dessa två tjänster föreslår jag placering i Ce 16. För husmodern, vårdarinnorna och ekonomibiträden räknar jag med placering i respektive Ce 13, Ce 9 och Ce 4. Kostnaderna för avlöning ått personalen vid förskolan i Boden kan, med utgångspunkt från vad jag nu föreslagit, för nästa budgetår beräknas till ungefär 85 000 kronor. Mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för arvoden ått läkare m. fl. vid förskolan har jag ingen erinran.

Slutligen uppkommer vissa automatiska utgiftsökningar under förevarande anslag dels till följd av 1952 års riksdags beslut i anledning av pro-

positionerna 1952:107 och 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. och dels genom det rörliga tilläggets höjning.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit och med hänsyn tagen till nyss berörda automatiska utgiftsstegringar, beräknar jag hela anslaget till avlöningar vid dövskolorna till 3 294 000 kronor, med den fördelning på olika poster, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Detta innebär en anslagshöjning med 540 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1953/54, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skolorna för döva, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för skolorna för döva, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 104 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	75 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 041 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 073 000
	Summa kronor 3 294 000

c) till *Skolor för döva: Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 3 294 000 kronor.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1—3 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Agnes Magnusson.